

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ.

Τόμος Γ'.

ΑΡΙΘΜ. 5 (53).

Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ἑξάμηνος μόνον
καὶ προπληρωτέα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Γ'.

τῇ 1/13. Μαρτίου 1887.

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΕΓΓΕΛ.

Ἡ Ἑλλάς ἐνεκα τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς ὀρχαιότητος φιλοξενεῖ ἐκαστοτε πολλοὺς ξένους εἴτε πρὸς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς τῶν ἀρχαιοτήτων ἐρχομένους εἴτε πρὸς ἀπλὴν θέαν καὶ ἀπόλαυσιν αὐτῶν. Τίς τραφεὶς μὲ τὰ νάματα τῆς ἀρχαίας παιδείας καὶ πατῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑλλάδος ἐδάφους πρὸ τῶν ἀψύχων αὐτῆς ἐρειπίων δὲν μετεωρίσθη ὑπὸ τῆς φαντασίας εἰς ὕψι αἰθέρια καὶ δὲν μετέβη εἰς χρόνους ἀπωτάτους πλήρεις μεγαλουργοῦ δυνάμεως; Τίνος αἱ παιδικαὶ τοῦ σχολείου ἀναμνήσεις δὲν ἐξηγέρθησαν καὶ δὲν ἐζωντάνευσαν ἐν τῇ ἐστίᾳ τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ τίς ἐκεῖ δὲν κατενόησε κάλλιον ἢ πρὸ τῆς διδασκαλικῆς ἑδρας ἐκ τῶν ἀγράφων τὰ γραπτὰ μνημεῖα καὶ τὰνάκαλιν;

Καὶ γράφονται καθ' ἐκάστην περὶ τῶν μνημείων τούτων πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι μυρίοις ἀρίστοις συγγράμμασιν καὶ ἑτερα. Διὸ περὶ μὲν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος γνωρίζουσιν οἱ πλεῖστοι ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς γῆς τὰ οὐσιωδέστατα, περὶ δὲ τῶν νέων τῆς χώρας κατοίκων, τῶν ἐμφύχων τούτων οὕτως εἰπεῖν μνημείων, τῶν ὑποστάντων τὰς αὐτὰς καὶ χεῖρονας περιπετείας, γνωρίζουσι καὶ αὐτοὶ οἱ λόγιοι τῆς ἐσπερίας ἤττον ἢ περὶ Ἀφρικῆς.

Μόλις κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς παλιγγενεσίας ἀγῶνα αὐτῶν

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Γ'.

προσελκυσαν οἱ Ἕλληνες τὰ βλέμματα τῶν λοιπῶν Εὐρωπαίων καὶ τότε ἀνέλαμψεν ὁ φιλελληνισμὸς ἐκεῖνος, τότε ἐξηγέρθη πῶς τὸ διαφέρον τῆς Δύσεως καὶ ἀνεπτέρωθησαν αἱ ἐλπίδες τῶν τότε ὅτι σὺν τῇ ἀναγεννήσει τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους θάναγεννᾷτο τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα· ἀλλ' αἱ παράλογοι αὐταὶ ἐλπίδες ἐπόμενον ἦτο νὰ διαφευσθῶσι ταχέως, διότι ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῶν ἐρειπίων καὶ ἐκ τοῦ σκότους τῆς δουλείας δὲν δύναται ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ παραχθῇ ὅ,τι

ἐκατονταετηρίδες ὅλαι δημιουργοῦσιν. Αἱ λέξεις φιλέλλην καὶ φιλελληνισμὸς αἱ τόσην αἴγλην καὶ σημασίαν περικλείουσιν κατήντησαν τανῦν λέξεις κεναί, ὡς τόσαι ὅμοιαι αὐταῖς. Ἐδῶ δὲ καὶ ἐκεῖ ὑποφώσκει ἀκτίς τις φωτεινὴ ἀγνοῦ φιλελληνισμοῦ ὡς ἐνθάρρυνσις εἰς τὸν νέον βίον τῆς Ἑλλάδος, ἥς τὰς ἀξιοθαυμάστους προόδους δὲν δύναται τις νὰ παραγνώρισῃ.

Ὀλίγοι ἐστρεψαν τὴν προσοχὴν τῶν καὶ ἐπὶ τῶν νέων ἀνθρώπων τῆς κλασικῆς χώρας. Ἀλλ' εἴτε ἐκ κακοβουλίας καὶ προκαταλήψεως εἴτε ἐξ ἀγνοίας τῆς γλώσσης τοῦ τόπου ἥς ἄνευ δυσχερῆς ἀποβαίνει ἡ κρίσις περὶ λαοῦ τινος, καὶ διότι δὲν εἰσέδυσαν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς χώρας, ὅπως ἔλθωσιν εἰς συνάφειαν μὲ τὸν κύριον πυρῆνα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ἀγροδίαιτον, παρειαυθῆσαν εἰς παραγνώρισιν

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΕΓΓΕΛ.

Ἐκ βερολιναίας φωτογραφίας.

τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος αὐτοῦ καταντήσαντες εἰς κρίσεις ἐπιπολαίους καὶ ἐσφαλμένας. Τινὲς ὅμως, καὶ παρήγορον ὅτι εἶνε οἱ κράτιστοι, ἀληθεῖς λάτραι τῆς ἐπιστήμης καὶ γνωσται ὁλοκλήρου τοῦ ἐλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νεωτάτων ἔγραψαν περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος μετ' ἀμεροληψίας καὶ ἀληθείας ἐπιστημονικῆς. Πάντες δ' οὗτοι συναντῶνται ἐν τοῖς κυριωτάτοις σημείοις τῶν κρίσεων αὐτῶν εὐελπιστοῦντες τὰ βέλτιστα περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὡς οὐχὶ ἀνάξιον τῶν προγόνων αὐτοῦ καὶ ἔχοντος περισσοτέρας ἀρετὰς ἢ κακίας, καὶ μάλιστα ἀρετὰς μὴ ἀπαντῶσας παρ' ἄλλοις τῆς Εὐρώπης λαοῖς.

Μεταξὺ τῶν τελευταίων ἀναμφισβητήτως διαπρεπεστάτην θέσιν κατέχει ὁ Γερμανὸς Ἐδουάρδος Ἑγγελ, οὗ τὴν εἰκόνα μετὰ βραχυτάτης σκιαγραφίας παρέχομεν σήμερον τῷ ἐλληνικῷ κοινῷ. Ἐγεννήθη τῇ 12. Νοεμβρίου 1851 ἐν Στόλπῃ τῆς Πομερανίας, ἔνθα καὶ ἀπεπεράτωσε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς τῷ 1870. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέπιπτεν ὁ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας πόλεμος. Ὁ ἐνδομισθὴς νέος διαφλεγόμενος ὑπὸ ἀκρατήτου πρὸς τὴν πατρίδα ἐνδομισθισμοῦ προσήλθεν αὐθορμήτως εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἐν αἷς δὲν ἐγένετο δεκτὸς ἕνεκα ἀμβλυωπίας. Ἀπὸ τοῦ 1870—74 ἐσπούδασεν ἐν τῷ ἐν Βερολίνῃ πανεπιστημίῳ ἀρχαίας γλώσσας, σανσκριτικὴν καὶ νεωτέρας γλώσσας· κατὰ δὲ τὸ 1875 ὑποστὰς τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας. Κεκτημένος δ' Ἑγγελ δαφιλῇ παιδεῖαν καὶ ἔχων τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ συγγραφεῖν ἐπεδόθη εἰς τὴν συγγραφικὴν. Προϊόντα τοῦ αὐστηροῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ γλαφυροῦ αὐτοῦ καλὰμου εἶνε „Ἱστορία τῆς γαλλικῆς φιλολογίας“ — „Ἱστορία τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας“ — „Ψυχολογία τῆς γαλλικῆς φιλολογίας“ — „Αὐτοβιογραφία τοῦ λόρδου Βύρωνος“ κ. ἄλ., ἅτινα μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός. Ἀγοράσας τὰ „Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἑρρίκου Χάϊνε“ ἐξέδωκεν αὐτὰ τὸ πρῶτον τῷ 1884. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀκμῆς τοῦ περιοδικοῦ „Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes“ ἦτο διευθυντὴς αὐτοῦ. Τανῦν διατελεῖ ὁ Ἑγγελ εἰς τῶν ἀξίων προϊσταμένων τοῦ γραφείου τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἀπὸ 16 ἐτῶν. Περιηγηθεὶς πᾶσαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς διαφόρους αὐτῆς λαοὺς, τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἐπεχείρησε τὴν περιήγησιν εἰς Ἑλλάδα, ἣτις ἀπὸ τοῦδε ἔσται ὁ σταθερὸς του περιηγητικὸς σκοπός, σκοπῶν νὰ σπουδάσῃ τὸν ἐλληνικὸν λαὸν καὶ γνωρίσῃ αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ὄψιν. Πρὸς τοῦτο ἤτο καταλληλότατος· οὐχὶ μόνον διὰ τὴν πολυμαθίαν του καὶ τὴν γνώσιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγραφικὴν του δύναμιν καὶ χάριν, τὴν ἀμεροληψίαν, τὴν θερμὴν πρὸς τὸ ἀντικείμενον του ἀγάπην καὶ παρρησίαν πρὸς πᾶν καλόν, χρηστὸν καὶ γνήσιον ἐν τῇ φύσει τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ,

διότι εἶνε ἀπηλλαγμένος πάσης προκαταλήψεως, συνηθειῶν, ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων τοῦ νεωτέρου πεπολιτισμένου ἀνθρώπου, εἰς ἃς δὲν δύναται νάνταποκριθῇ ὅλως χώρα, ἥτις μέχρι τοῦδε δι' ἑαυτὴν καὶ μόνην εἶνε. Διὰ τοιαύτην περιήγησιν προπαρεσκευάσθη ἐπὶ ἔτος καὶ ἔμαθεν ἐπαρκῶς τὴν νέαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, ἐφ' ᾗ πλεονεκτῆματι ὀλίγοι τῶν περιηγητῶν τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ καυχῶνται. Τὸ ὅξυ παρατηρητικὸν καὶ ὑγιὲς κρίσις ἐβοήθησαν νάντιληφθῇ τῶν ἐν Ἑλλάδι ταχέως. Τὰ δ' εὐγενῆ καὶ εἰλικρινῆ ὑπὲρ τῆς χώρας ταύτης αἰσθημάτων του διετύπωσε καὶ διὰ στόματος καὶ διετράνωσε διὰ τοῦ γερμανικοῦ τύπου δημοσιεύσας σειρὰν ἀρθρων, ἅτινα ἀναδημοσιευθέντα καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις ἐξήγειραν μέγα διαφέρον. Ταῦτα ἦσαν ὁ πρόδρομος πλήρους περὶ Ἑλλάδος ἔργου, ἐσχάτως ἐκδοθέντος ὑπὸ τὸν τίτλον „Ἑλληνικαὶ ἑαριναὶ ἡμέραι“, ἐν ᾧ οὐ μόνον ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἀπεικονίζεται πιστότατα, ἀλλὰ καὶ καταπολεμεῖται μετὰ βαθείας κρίσεως πᾶσα πεπλανημένη καὶ κακόβουλος κατὰ τῆς Ἑλλάδος γνώμη. Σπανίως αἱ ἀρεταί, τὰ χρηστὰ καὶ ἄθικτα ἦδη τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, αἱ φυσικαὶ καλλοναί, τὰ ἀρχαῖα κειμήλια καὶ τὰ ἐρείπια, αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ πόθοι τῆς χώρας περιεγράφησαν ἐν γλώσσῃ φυσικωτέρᾳ καὶ ἀνεπιτηδεύτως ῥεοῦσῃ ὑπὸ τόσον πολυμαθοῦς καὶ ἀμερολήπτου περιηγητοῦ, ὅσον ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Ἑγγελ. Ἄπας ὁ γερμανικὸς τύπος καὶ αὐτὸς ὁ ἀλλοδαπὸς ἐξήντηλινε τοὺς ἐπαίνους αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἔργου τούτου ὡς καταλείποντος ἐποχὴν ἐν τῇ γραμματείᾳ τῶν περιηγήσεων. Διεξοδικὸν περὶ τούτου λόγον, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ χώρου, δὲν δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν οὐδέ τινα τῶν ὠραίων αὐτοῦ μερῶν νὰ παρενείρωμεν καὶ ἐξάρωμεν, διότι θὰ μετετυποῦμεν οὕτω ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα, οὗ μετὰφρασις βραχὺ μετὰ τὴν ἐκδοσὶν του ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ὁλλανδικῇ καὶ ἀγγλικῇ γλώσσῃ, ἐν δὲ τῇ γαλλικῇ περατοῦται ἐντὸς ὀλίγου.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπηκολούθησεν ἑτέρα περισπούδαστος συγγραφή „περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας“, ἥς ἀκροδιγῶς μόνον ἤψατο ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἑαριναῖς ἡμέραις. Διὰ ταύτης ἀντεπεξέρχεται ἐρρωμένως κατὰ τῆς ἐπινοηθείσης ὑπὸ τοῦ Ἑράσμου προφορᾶς τῆς ἐπικρατούσης ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς ἀρκτώας καὶ ἐσπερίας Εὐρώπης καὶ καταδεικνύει ταύτην δι' ἐμβριθεῖς κρίσεως καὶ ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων αὐθαίρετον, ἐσφαλμένην καὶ γελοῖαν ὑπερμαχῶν μετὰ σθένους τῆς νέας ἐλληνικῆς ὡς τῆς μόνης ἱστορικῆς ἀληθείας.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ ζῶσα, ἔσται, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, μία τῶν κυριωτάτων ἀσχολιῶν τοῦ διαπρεποῦς τούτου συγγραφέως. Οὕτω δέ, ἂν καὶ πρὸς τοῦτο ἀρκοῦσι μόναι αἱ „ἐλληνικαὶ ἑαριναὶ ἡμέραι“, συνδέει ὁ Ἑγγελ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἥς ἡμεῖς ἐνταῦθα εἴμεθα ἀπλοῖ διερμηνεῖς.

—

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΥΘΗΜΑΤΟΣ.

(συνέχεια καὶ τέλος).

Διὰ τῶν προειρημένων προσεπαθήσαμεν ἐν συνόψει νὰ υποδείξωμεν τὰς μεθόδους, ὑφ' ὧν βοηθούμενοι οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος φυσιολόγοι ἐξετάζουσι καὶ ὀρίζουσιν ἐπιστημονικῶς τὰς φυσιολογικάς τῶν νεύρων καὶ μυῶνων ιδιότητες, ἀρκούμενοι δ' εἰς μόνους τὰς ὀλίγας ταύτας ὑπομνήσεις,

τρεπόμεθα ἤδη ἄλλην ὁδὸν καὶ ζητοῦμεν νὰ εὕρωμεν εἰς τίνας ἐπιδράσεις καὶ ἐπηρείας ὑπόκεινται κατὰ τὸν καθημερινὸν βίον οἱ αὐτόματοι μυῶνες καὶ ἰδία οἱ μυῶνες τῶν ἀγγείων. Ὡς τοιαύτας δ' εὐθὺς ἐξ ὀρχῆς πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν: